

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія туризму

(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

Розробник:

Єгорова Олена,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування

Полтава 2023 р.

Назва навчальної дисципліни	Соціологія туризму
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Назва структурного підрозділу	кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Контактні дані розробників, залучених до викладання	Викладач: Єгорова Олена, к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування сторінка викладача на сайті ПДАУ: https://www.pdaa.edu.ua/people/yegorova-olena-volodymyrivna Контакти з викладачем: моб. телефон +38050-08-02-198, очні консультації – згідно графіку кафедри, корпус факультету обліку та фінансів ПДАУ, кабінет 13; off-line консультації – у формі відповідей на повідомлення на сторінці дисципліни в Moodle та на електронні листи на e-mail: olena.iegorova@pdaa.edu.ua .
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність, освітня програма	242 Туризм, Туризм, 2022 р. н.
Попередні умови для вивчення дисципліни	Базові знання з дисциплін «Мікро- та макроекономічні процеси у сфері туризму», «Основи туризмознавства», «Статистика туризму», «Філософія», «Історія та культура України».

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування знань і навичок використання методів збору та аналізу соціологічної інформації у сфері туризму.

Основні завдання навчальної дисципліни: визначити сутність соціології туризму; осмислити структуру соціології туризму та її місце в загальній соціологічній теорії; розкрити смислові значення словниково-категоріального апарату соціології туризму; з'ясувати соціальні функції туризму, систематизувати наукові підходи до розуміння феномену туризму; формування розуміння науково-теоретичних і методологічних засад проведення соціологічних досліджень; розвиток вмінь складання робочих документів соціологічних досліджень; ознайомлення з методичними та практичними аспектами проведення соціологічних досліджень, набуття навичок їх проведення; формування вмінь аналізу соціологічної інформації.

Компетентності:

інтегральна:

Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як у процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахові компетентності спеціальності:

ФК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

ФК10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

Програмні результати навчання:

ПР2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Соціологія туризму як галузь соціології. Соціологія туризму як наукова дисципліна. Визначення соціології туризму. Об'єкт і предмет соціології туризму. Функції соціології туризму. Основні категорії соціології туризму. Виникнення і розвиток соціології туризму. Соціологічні ідеї туризму в сумісних соціально-гуманітарних науках. Становлення соціології туризму: основні теоретичні підходи. Інституціоналізація соціології туризму.

Тема 2. Туризм як соціальне явище. Туризм як соціокультурний феномен. Соціокультурні явища і феномени: сутнісні ознаки. Соціокультурні характеристики туризму. Інституційні характеристики туризму. Соціальний інститут туризму: родові ознаки. Туризм як господарчий і культурний соціальний інститут. Соціальне управління сферою туризму. Теоретико-методологічні засади управління сферою туризму. Соціологічна концептуалізація управління сферою туризму

Тема 3. Соціально-демографічні характеристики туристів. Людина у сфері туризму. Турист: визначення та соціодемографічні детермінанти. Людина у туристичній сфері: статуси, ролі, типи. Соціально-демографічні ознаки населення. Туристична група. Соціально-групові характеристики туристичних груп. Соціальні статуси і ролі у туристичній групі.

Тема 4. Туристична поведінка. Поведінка людини: соціологічний дискурс. Туристська поведінка з позицій плюралістичного підходу. Системно-структурний підхід до розуміння туристської поведінки людини. Модель туристської поведінки. Лідерство і керівництво у туристичній групі. Конфлікти в туристичній групі.

Тема 5. Соціологічні дослідження в туризмі. Соціологічні дослідження у сфері туризму, їх види. Методологія і напрями соціологічних досліджень у сфері туризму. Методологічні засади їх проведення. Принципи проведення соціального дослідження. Основні елементи статистичного соціального дослідження. Етапи досліджень: підготовка до проведення дослідження, спостереження; зведення даних спостереження; аналіз одержаних результатів і формулювання висновків. Специфіка соціологічних досліджень у сфері туризму. Соціологічний аналіз та використання його результатів у сфері туризму.

Тема 6. Складання робочих документів соціологічного дослідження. Програма дослідження. Робочий план дослідження. Допоміжні документи статистичного спостереження. Носії первинної інформації. Правила складання анкет. Респонденти. Анкетери, інтерв'юери. Складові частини анкети. Класифікація питань, які використовуються в анкетах. Способи постановки питань. Запитання про факти свідомості, поведінки, знання, особистість респондента. Основні та неосновні (контактні, контрольні, буферні, запитання-фільтри, запитання, що наводять на думку) запитання. Відкриті, закриті та напівзакриті питання. Прямі та опосередковані питання. Логічний контроль і апробація складеної анкети.

Тема 7. Методи збору даних у соціальних дослідженнях. Спостереження – поняття, переваги і недоліки. Види спостережень. Способи отримання даних під час спостереження. Експеримент як метод соціального дослідження. Класифікація видів експерименту. Види опитування: анкетування, інтерв'ю, експертна оцінка. Принципи проведення опитування. Способи розповсюдження анкет. Класифікація видів інтерв'ю. Завдання інтерв'юера. Ситуація інтерв'ю, її складові. Правила проведення інтерв'ю. Проведення анкетування. Види анкетного опитування. Панельне опитування. Телефонне опитування. Комп'ютеризоване інтерв'ю. Експертна оцінка. Аналіз документів як методи збору даних про соціальні явища та процеси.

Тема 8. Зведення даних соціологічного дослідження. Сутність зведення. Попередня підготовка зібраних в ході дослідження даних до аналізу: перевірка, систематизація, обробка, підсумовування даних. Помилки емпіричного етапу дослідження. Види помилок соціального дослідження (реєстрації та репрезентативності, випадкові та систематичні). Способи логічного та арифметичного контролю наявності помилок. Групування, його види. Типологічне, структурне та аналітичне групування. Просте і комбінаційне групування. Представлення даних у формі таблиць, рисунків. Використання комп'ютерних програм, редактора Excel для обробки даних.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма навчання 2022 р. н.			
	усього	у тому числі		
лекції		практ.	сам. роб.	
Тема 1. Соціологія туризму як галузь соціології.	15	2	2	11
Тема 2. Туризм як соціальне явище.	15	2	2	11
Тема 3. Соціально-демографічні характеристики туристів.	15	2	2	11
Тема 4. Туристична поведінка.	15	2	2	11
Тема 5. Соціологічні дослідження в туризмі.	15	2	4	9
Тема 6. Складання робочих документів соціологічного дослідження.	15	2	4	9
Тема 7. Методи збору даних у соціальних дослідженнях.	15	2	4	9
Тема 8. Зведення даних соціологічного дослідження.	15	2	4	9
Усього годин	120	16	24	80

Форми контролю результатів навчання*

Результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Виконання вправ на практичних заняттях	Самостійна робота		
		Глосарій	Розв'язування тестів	
РН 6	24	12	14	50
РН 13	24	12	14	50
Разом	48	24	28	100

*для максимальної кількості балів

Шкала оцінювання ЄКТС та 2-бальна шкала

Сума балів за всі види діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за 2-бальною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	зараховано
74 – 81	C	
64 – 73	D	зараховано
60 – 63	E	
35 – 59	FX	не зараховано
1 – 34	F	

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни*

Назви тем	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Виконання вправ на практичних заняттях	Самостійна робота		
		Глосарій	Розв'язування тестів	
Тема 1. Соціологія туризму як галузь соціології.	4	3		7
Тема 2. Туризм як соціальне явище.	4	3		7
Тема 3. Соціально-демографічні характеристики туристів.	4	3		7
Тема 4. Туристична поведінка.	4	3	14	21
Тема 5. Соціологічні дослідження в туризмі.	8	3		11
Тема 6. Складання робочих документів соціологічного дослідження.	8	3		11
Тема 7. Методи збору даних у соціальних дослідженнях.	8	3		11
Тема 8. Зведення даних соціологічного дослідження.	8	3	14	25
Разом	48	24	28	100

Критерії та шкала оцінювання виконання вправ на практичних заняттях (за одне завдання)

Бали	Критерії оцінювання
4	<p>Завдання виконано без помилок, висновки розкривають сутність досліджуваних явищ і процесів.</p> <p>Продемонстровано здатність на високому (відмінному) рівні до:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; – комплексного розв'язування складних професійних задач і проблем у сфері туризму і рекреації із застосуванням теорій і методів системи наук; – здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати інформаційний матеріал. – діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та

Бали	Критерії оцінювання
	<p>громадянської свідомості.</p> <ul style="list-style-type: none"> – використовувати на практиці знання й розуміння предметної області, базові поняття з теорії туризму, специфіки туристичної діяльності та суміжних наук.
3	<p>Завдання виконано в цілому успішно, без помилок або з незначними помилками, висновки розкривають сутність досліджуваних явищ і процесів, можуть містити незначні неточності.</p> <p>Продемонстровано здатність на достатньо високому (доброму) рівні до:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; – комплексного розв'язування складних професійних задач і проблем у сфері туризму і рекреації із застосуванням теорій і методів системи наук; – здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати інформаційний матеріал. – діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості. <p>– використовувати на практиці знання й розуміння предметної області, базові поняття з теорії туризму, специфіки туристичної діяльності та суміжних наук.</p>
2	<p>При виконанні завдання та/або у висновках допущена незначна кількість помилок теоретичного, методичного характеру.</p> <p>Продемонстровано здатність на задовільному рівні до:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; – комплексного розв'язування складних професійних задач і проблем у сфері туризму і рекреації із застосуванням теорій і методів системи наук; – здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати інформаційний матеріал. – діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості. <p>– використовувати на практиці знання й розуміння предметної області, базові поняття з теорії туризму, специфіки туристичної діяльності та суміжних наук.</p>
1	<p>Завдання виконано з системними помилками теоретичного та/або методичного характеру, що мають принципове значення для результатів виконання завдання.</p> <p>Не продемонстровано здатність на задовільному рівні до:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; – комплексного розв'язування складних професійних задач і проблем у сфері туризму і рекреації із застосуванням теорій і методів системи наук; – здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати інформаційний матеріал. – діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості. <p>– використовувати на практиці знання й розуміння предметної області, базові поняття з теорії туризму, специфіки туристичної діяльності та суміжних наук.</p>
0	<p>Відсутність виконаного завдання або завдання виконано менш ніж на 50%. Допущені принципові помилки, здобувач вищої освіти проявив нездатність без принципових помилок виконувати завдання, не показав оволодіння запланованими компетентностями та результатами навчання.</p>

Критерії та шкала оцінювання складання глосарію (за один глосарій)

Бали	Критерії оцінювання
3	<p>Глосарій ведеться від руки. Включає не менш ніж 15 основних категорій, термінів з однієї теми, що розкривають її головні теоретичні та методичні питання. Матеріал поданий систематизовано, структуровано. Здобувач вищої освіти показав володіння запланованими результатами навчання на відмінному рівні, продемонстрував здатність проведення досліджень на високому рівні. Показані відмінні знання, розуміння предметної області, базові поняття з теорії туризму, специфіки туристичної діяльності та суміжних наук.</p> <p>Продемонстровано здатність на високому (відмінному) рівні до:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; – здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати інформаційний матеріал. – діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.
2	<p>Глосарій ведеться від руки. Включає не менш ніж 10 основних категорій, термінів з однієї теми. Матеріал поданий систематизовано, але недостатньо структуровано й не повністю розкриває зміст теми. Здобувач вищої освіти проявив володіння запланованими результатами навчання на доброму або задовільному рівні.</p> <p>Показані добрі знання, розуміння предметної області, базові поняття з теорії туризму, специфіки туристичної діяльності та суміжних наук.</p> <p>Продемонстровано здатність на достатньо високому (доброму) рівні до:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; – здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати інформаційний матеріал. – діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.
1	<p>Глосарій ведеться від руки або набраний в електронному варіанті, включає менш ніж 10 категорій, термінів з однієї теми. Зміст глосарію не повністю розкриває тему. Матеріал поданий несистематизовано, неструктуровано. Здобувач вищої освіти проявив володіння запланованими результатами навчання на задовільному рівні.</p> <p>Показані слабкі знання, розуміння предметної області, базові поняття з теорії туризму, специфіки туристичної діяльності та суміжних наук.</p> <p>Продемонстровано здатність на задовільному рівні до:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; – здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати інформаційний матеріал. – діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.
0	<p>Глосарій не розкриває основні категорії теми. Здобувач вищої освіти не проявив володіння запланованими результатами навчання. Або відсутність глосарію.</p>

**Критерії та шкала оцінювання розв'язування тестів (за один тест)
на платформі Moodle у системі дистанційного навчання ПДАУ**

% кількості правильних відповідей	Бали	Критерії оцінювання
90,0-100,0	13-14	Здобувач вищої освіти без помилок або майже без помилок дав відповіді на питання тестів та проявив відмінний рівень оволодіння запланованими результатами навчання.
82,0-89,9	11-12	Здобувач вищої освіти дав відповіді на питання тестів частково з помилками та проявив оволодіння запланованими результатами на дуже доброму рівні.
74,0-81,9	9-10	Здобувач вищої освіти дав відповіді на питання тестів частково з помилками та проявив оволодіння запланованими програмними результатами навчання на доброму рівні.
60,0-73,9	7-8	Здобувач вищої освіти дав відповіді на питання тестів з помилками та проявив оволодіння запланованими результатами навчання на задовільному рівні.
30,0-59,9	4-6	Здобувач вищої освіти дав відповіді на питання тестів з значною кількістю помилок та не проявив на задовільному рівні оволодіння запланованими результатами навчання.
5,0-29,9	1-3	Здобувач вищої освіти дав відповіді на питання здебільшого з помилками та не проявив оволодіння запланованими результатами навчання.
0-4,9	0	Здобувач вищої освіти не оволодів запланованими результатами навчання або не пройшов тестування.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 120.

Кількість кредитів 4.

Форма семестрового контролю залік.

Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність: Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування занять є обов'язковим, окрім здобувачів вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком. Пропущені заняття здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн занять.

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти не отримує бали за завдання і повинен повторно виконати його. Списування та спілкування під час тестування заборонені.

Дедлайни та перескладання: Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Практичні завдання, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20%). При тестуванні для проходження кожного тесту дається дві спроби, як результат зараховується краща спроба.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни – презентації.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Кузьменко Т.М. Соціологія. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 320 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/569-sotsologiya-kuzmenko-tm.html>.
2. Соціологія туризму: підручник /М.П.Лукашевич, Ф.Ф.Шандор, С.М.Мошак. Київ: Знання, 2015. 303 с.
3. Соціологія: навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко. Київ : ДУТ, 2019. 235 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1868_64391381.pdf.

Допоміжні

1. Борисова О. В. Спеціалізований туризм. Київ : Кондор, 2020. 360 с.
2. Гвоздецька Б., Рюль В., Варга Н. Соціологія: методичні матеріали до самостійної роботи : навчально-методичний посібник для напряму підготовки «054 Соціологія». Ужгород. 2021. 111 с. URL: <https://bit.ly/3GppzDN>.
3. Горлач М., Кремень В., Волович В., Жиленкова І., Романенко М., Сюй Цюань Яо. Соціологія: підручник. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 808 с.
4. Кузьменко Т. М. Соціологія: навч посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.
5. Нестуля О., Нестуля С. Соціологія. Практикум: Модульний варіант. Київ : Центр навчальної літератури. 2020. 272 с.
6. Нечитайло І. Сучасна соціологія освіти. Від соціологічної теорії до освітньої практики. Київ : Кондор. 2019. 296 с.
7. Соціологічні дослідження в молодіжній роботі. Навчально-методичний посібник для фахівців, які працюють з молоддю. Упорядниця: Тілікіна Н. В. Київ : ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2021. 90 с.
8. Титаренко О. О. Соціологія : навч. посібник. Київ : ВД «Дакор», 2020. 210 с.
9. Харченко Н., Паніотто В. Методи опитування. Київ : ВД «Київо-Могилянська академія. 2017. 342 с.
10. Чекотовський Е. В. Статистичні методи на основі Microsoft Excel 2016: навч. посібник. Київ: Знання, 2018. 408 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Все про туризм: туристична бібліотека. URL: <http://tourlib.net/>.
2. Всесвітня туристична організація. URL: <http://www2.unwto.org/>.
3. ГО Український інститут соціальних досліджень імені О.Яременка. Київ. URL: <http://www.uisr.org.ua/>.
4. Інститут соціології НАН України. Київ. URL: <https://i-soc.com.ua/>
5. Київський міжнародний інститут соціології. Київ. URL: <https://www.kiis.com.ua/>.
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
7. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики: URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Соціологічна група «Рейтинг» (Rating Group Ukraine). Київ. URL: <http://ratinggroup.ua/>.
9. Центр «Соціальний моніторинг». Київ. URL: <https://smc.org.ua/>.
10. SOCIS – центр соціальних та маркетингових досліджень. Київ URL: <http://socis.kiev.ua/ua/>.